חטאת העוף שמלקו שלא לשמה ומיצה א] הדם חוץ לזמנו, או שמלק חוץ לזמנו ומיצה דמו שלא לשמה או שמלק ומיצה הדם שלא לשמה זהו שלא קרב המתיר כמצותו *לאכול כזית בחוץ כזית למחר, כזית למחר כזית בחוץ, כחצי זית בחוץ כחצי זית למחר, כחצי זית למחר כחצי זית בחוץ פסול ואין בו כרת א"ר יהודה זה הכלל: אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום פיגול וחייבין עליו כרת ואם מחשבת המקום קדמה למחשבת הזמן פסול ואין בו כרת ב] [*וחכ"א זה וזה פסול ואין בו כרת]; *לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין:

גמ' *ת"ר והקריבו מה ת"ל לפי שנאמר והקריב מן התורים או מן בני היונה יכול המתנדב עוף לא יפחות משני פרידין ת"ל והקריבו אפילו פרידה אחת. יביא אל המזבח, מה ת"ל הכהן? לקבוע לו כהן, שיכול והלא דין הוא: ומה בן צאן שקבע לו צפון לא קבע לו כהן, עוף שלא קבע לו צפון אינו דין שלא יקבע לו כהן, ת"ל ג] (אל) הכהן לקבוע לו כהן. יכול ימלקנו בסכין? ודין הוא: ומה אם שחיטה שלא קבע לה כהן קבע לה כלי מליקה שקבע לה כהן אינו דין שיקבע לה כלי, ת"ל ד] הכהן *ומלק. אמר רבי עקיבא וכי תעלה על דעתך שור קרב לגבי מזבח, אלא מה ת"ל כהן? ה] שתהא מליקה בעצמו של כהן. יכול ימלקנה בין מלמעלה בין מלמטה? ת"ל *ומלק והקטיר מה הקטרה בראש המזבח אף מליקה בראש המזבח. ומלק ממול עורף אתה אומר ממול עורף או אינו אלא מן הצואר? ו] ודין הוא נאמר כאן ומלק ונאמר להלן ומלק מה להלן ממול עורף אף כאן ממול עורף. אי מה להלן מולק ואינו מבדיל אף כאן מולק ואינו מבדיל? ת"ל *ומלק...והקטיר ז] מה הקטרה הראש לעצמו והגוף לעצמו אף מליקה הראש לעצמו והגוף לעצמו. ומנין שהקטרת הראש בעצמו והגוף בעצמו? שנאמר והקטיר אותו הרי הקטרת הגוף אמורה הא מה אני מקיים והקטיר המזבחה בהקטרת הראש הכתוב מדבר. ונמצה דמו כולו, ח] (אל) על קיר המזבח ולא על קיר הכבש ולא על קיר ההיכל ט] ואיזה זה? זה קיר העליון. או אינו אלא קיר התחתון ודין הוא מה בהמה שחטאתה למעלה עולתה למטה עוף שחטאתו למטה אינו דין י] שעולתו למטה ת"ל ומלק והקטיר ונמצה דמו וכי תעלה על דעתך יא] לאחר שהקטיר חוזר וממצה אלא לומר לך מה הקטרה בראש המזבח אף מיצוי בראש המזבח, הא כיצד? היה עולה בכבש ופונה לסובב ובא לו לקרן דרומית מזרחית היה מולק את ראשה ממול ערפה ומבדיל יב] וממצה מדמה על קיר המזבח, *אם עשאה למטה מרגליו אפילו אמה יג] כשירה רבי נחמיה ורבי אליעזר בן יעקב אומרים יד] כל עצמה אין נעשית אלא בראש המזבח. מאי בינייהו? אביי ורבא דאמרי תרוייהו עושה מערכה ע"ג סובב איכא בינייהו: בא לו לגוף כו': ת"ר והסיר את מראתו טו] (בנוצתה) זו זפק, יכול יקדיר בסכין ויטלנו? ת"ל בנוצתה טז] ונוטל את הנוצה עמה. אבא יוסי בן חנן אומר נוטלה ונוטל יז] את קורקבנה עמה. דבי רבי ישמעאל תנא בנוצתה בנוצה שלה קודרה בסכין כמין ארובה:

שיסע

גמ' והקריבו מה תלמוד לומר. בעולת העוף כתיב והקריבו הכהן אל המזבח מה ת"ל הא כתיב והקריב מן התורים וגו' וליכתוב בתריה ומלק הכהן את ראשו על המזבח: **פרידין**. גוזלות: **לקבוע לו כהן**. שלא ימלקנו זר: **לא קבע לו כהן**. דשחיטה בזר כשירה: **קבע לה כלי** דנפקא לן מויקח את המאכלת לקמן בהאיך פירקין (דף צז:): **ת"ל כהן ומלק אמר רבי עקיבא כו'** כולה ר' עקיבא קאמר לה: **בעצמו של כהן**. בצפורן ולא בסכין: **בין** יח] **למעלה**. מן החוט: **מן הצואר** מן הגרון: **ונאמר להלן**. בחטאת [העוף]: **והקטיר אותו**. *ושסע בכנפיו ולא יבדיל *והקטיר אותו יט] אני יודע מה שנאמרה תחילה ומלק את ראשו והקטיר בהקטרת הראש: **דמו כולו**. מדלא כתיב ונמצה *מדמו: **מאחר שהקטיר הוא ממצה**. וא"ת במיצוי הגוף לא מקיימא דמו כולו: ה"ג ת"ל ומלק והקטיר ונמצה דמו וכי תעלה על דעתך משהקטיר ממצה אלא לומר לך מה הקטרה בראש המזבח אף המיצוי בראש המזבח: ובא לקרן דרומית מזרחית גרסינן: **למטה מרגליו**. שהחוט למטה מן הסובב אמה: **אלא בראש המזבח**. דבעינן והקטיר ונמצה דמו שיהא מיצוי בקיר הסמוך למקום הקטרה: **מאי בינייהו**. כלומר במאי קמיפלגי הא ע"כ לת"ק גופיה אית ליה והקטיר ונמצה דמו דאי לאו ה"ל קיר העליון מנא *ליה: **עושה מערכה כו'**. לת"ק הרוצה לעשות מערכה על גבי סובב ולהקטיר כ] עושה הילכך מילוי שתחת הסובב סמוך למקום הקטרה כא]: **יכול יקדיר את הזפק בסכין ויטלנו**. לזפק לבדו בלא עור ובלא נוצה כמו כב] שצולין העוף עושין: **ונוטל את קורקבנה**. ונוצתה לשון פרש ודבר מאוס הוא כמו (איכה ד) כי נצו גם נעו: **בנוצה שלה**. כג] ולא יותר ממה שכנגד הזפק:

והקריבו מה תלמוד לומר. וא"ת דבפ"ק דחולין (דף כא:) דריש כד] לדרשא אחרינא הא איצטריך לכדדרשינן הכא וי"ל דהכא דריש מדסמכיה לתורים ובני יונה ש"מ פרידה אחת והתם דריש *מדסמכיה כה] לוהקטיר ואין לומר דדרשינן תרתי משום וי"ו דוהקריבו דהא בחולין הוא רבי ישמעאל דלא דריש וי"ו פ' אלמנה (יבמות דף סח:)*:

עוף שלא קבע לו לפון אינו דין שלא קבע לו כהן. וא"ת קמילה תוכיח דלא קבע לה לפון וקבע לה כהן כו] ויש לומר מה למנחה שטעונה הגשה ותנופה *וקידוש קומץ כז] וכלי שרת וא"ת ניליף מדאיתקש חטאת למנחה כדאמרינן לעיל ונראה דמסתבר ליה דלא תהוי מליקה עבודה יותר משחיטה:

בן עוף שקבע לו כהן אינו דין שיקבע לו כלי. וא"ת קמילה תוכיח שקבע לה כהן ולא קבע לה כלי כח] וי"ל מה למנחה שכן אינה מיני דמים וא"ת מה לבן צאן שכן מין זבח אבל עוף לא חשיב ליה מין זבח בפ"ק (לעיל דף ח:) וי"ל דהיינו משום דקים לן שהוא ביד אבל כט] אי הוה בכלי הוה חשיב מין זבח וא"ת מה לבן צאן שכן טעון לפון על כן נראה דמעיקרא סמיך אהיקשא דזאת התורה דילפינן מינה מה עולה טעונה כלי דעופות נמי כתיבי בההוא ענינא מדפריך פ"ק דחולין (דף כב.) ביום מביום לוותו נפקא ובמגילה פרק הקורא למפרע (דף כ:) גבי כל היום כשר למליקה דרשינן בגמרא מביום לוותו:

תלמוד לומר הכהן ומלק ל] בעצמו של כהן. וא"ת וניליף מדאיתקש לעיל חטאת העוף למנחה וי"ל חטאת איתקש עולת העוף לא איתקש ועוד כיון דאיכא לאוקומי *היקש לא מפקא מק"ו דהכא ועוד דאדרבה נקיט בהיקשא דזאת התורה לעולה דבעיא כלי:

וכי תעלה על דעתך שור קרב למזבח. ואפילו מאן לא] דלית ליה הך סברא גבי הלכת אליתא (יומא דף מה.) משום דהא אפשר דקאי אארעא ועביד במפוחא:

אף מליקה בראש מזבח. *חטאת ועולה ילפי מהדדי גבי מול עורף ולענין בעצמו של כהן בג"ש נאמר כאן ומלק ונאמר להלן ומלק אבל לא הצריך לחטאת מליקה בראש המזבח *כעולה לא ילפינן משום דעולה לא ילפא אלא מהיקשא דהקטרה ודבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בג"ש מדרבי יוחנן כדאמר פרק איזהו מקומן (לעיל דף מט:) וא"ת בפ"ק דקדושין (דף לו.) דאמר דמליקה אינה כשירה בנשים דאיתקש להקטרה ובהקטרה כתיב בני אהרן ולא בנות אהרן תינח מליקה דעולה מליקה דחטאת מנלן דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בג"ש וי"ל דגלוי מילתא בעלמא הוא כהן ולא כהנת וא"ת ורבי *שמעון דנפקא ליה בפרק קמא דחולין (דף כא:) עולת העוף ממול עורף מהיקשא דכמשפט חטאת העוף ולית ליה ג"ש דהכא א"כ מנא ליה בחטאת העוף דבעינן כהן שתהא בעצמו של כהן וי"ל דחטאת נמי ילפא מעולה מהיקשא דכמשפט:

דמו כולו. נראה דחטאת לא בעי דמו כולו מדלא קתני בה הקיף בית *מליקה למזבח:

ואם עשאה למטה מרגליו ואפילו אמה אחת כשירה. אף על גב דכתיב ומלק והקטיר ונמצה לא בעי מקום הקטרה ממש כי היכי דלגבי דם חשיב לב] סמוך לקרן אמה אחת:

הבדיל

מסורת הש"ס

לעיל כט:

מדכתיב ושסע נ"ק

נ"א והקטיר אותו הס"ד ואח"כ מה"ד ומה אני מקיים מה שנאמרה כו'

בס"י תיבת הדם

[לעיל נה. וש"נ]

כריתות ט.

ליה לת"ק נ"ק

בכהן נ"ק

חולין כב.

שם

ויקרא א

שם

חולין כא:

נ"א ישמעאל

מליקתו נ"ק

עי' תפארת ישראל על המשנה

ויקרא א: יד-יז

יד) ואם מן העוף עולה קרבנו לה' והקריב מן התורים או מן בני היונה את קרבנו

טו) והקריבו הכהן אל המזבח ומלק את ראשו והקטיר המזבחה ונמצה דמו על קיר המזבח

טז) והסיר את מראתו בנוצתה והשליך אותה אצל המזבח קדמה אל מקום הדשן

יז) ושסע אותו בכנפיו לא יבדיל והקטיר אותו הכהן המזבחה על העצים אשר על האש עולה הוא אשה ריח ניחוח לה'

ויקרא ה:ח

והביא אותם אל הכהן והקריב את אשר לחטאת ראשונה ומלק את ראשו ממול ערפו ולא יבדיל

עין משפט נר מצוה

מז א ב ג מיי' פי"ג מהל' פסה"מ הלכה ג:

גי' הל"ק מדסמכיה לומלק והקטיר כו'

[ועי' בתוס' שם ד"ה כמאן כר"ע ובמנחות דף נח: ד"ה ווי"ו כו' כהנו דאיכא למ"ד דלהני דרשי לא דרשו ווי"ו ולאידך דרשה דרשו ווי"ו ולפי"ז א"ל לר"י נמי הכי]

וקידוש בכלי שרת נ"ק

מח ד מיי' פט"ז מהל' מעשה"ק הל"י:

מט ה מיי' שם פ"ו הל' כג:

נ ו ז ח מיי' שם הל' כא:

[נ"ע חכמים סייעו ת"ק ועמ"ש לעיל כט: על הגליון]

נא ט מיי' שם הל' כא:

נב י כ מיי' שם הל"ב:

◆

גליון הש"ס

גמ' אם עשאה למטה מרגליו. ע"ל דף סו ע"ב תוספות ד"ה עולת:

כ"א היקש לדרשה אחרינא לא מפקא כו' נ"ק

וחטאה נ"ק

מעולה נ"ק

◆

שיטה מקובצת.

א] ומיצה דמה חוץ לזמנה או שמלקה חוץ לזמנה ומיצה דמה שלא לשמה או שמלקה ומיצה דמה: ב] כרת וחכ"א זה וזה פסול ואין בו כרת לאכול: ג] תיבת אל נמחק: ד] ת"ל הכהן ומלק. כדמפרש ר"ע שתהא מליקה בעצמו של כהן דר"ע מילתא דת"ק אתא לפרושי אלא דת"ק אית ליה דמשמעות הכהן משמע תרתי שתהא מליקה בעצמו של כהן ולקבוע לו כהן (ר"ע) אית ליה דהכהן אתא לומר שתהא מליקה בעצמו של כהן אבל לקבוע לו כהן לא איצטריך דסברא הוא בלא פסוק דצריך כהן כדמפרש תלמודא אבל ודאי לא נשמע מהכהן תרתי: ה] ומלק שתהא מליקה ממול: ו] על תיבות ודין הוא נרשם עליו קו: ז] מה הקטרה הראש (בעצמו) [לעצמו] כו'. וא"ת אי מה הקטרה אינה מעכבת אף מליקה אם לא הבדיל בעולה אינה מעכבת וא"כ למה תנן אם לא הבדיל בעולה פסול ותירץ ריב"א דאה"נ נימא מליקה דומיא דהקטרה דאם לא הבדיל אלא בסימן אחד הוי כאילו לא מלק כלל וחיסר מצות מליקה ואו פסול מטילא אבל אם חיסר מצות הקטרה לא מיפסל בהכי אבל קשה דלעיל יליף נמי מה הקטרה בראש המזבח ועוד קשה דאמאי קאמר במתני' דאם שינה פסול נימא דומיא דהקטרה ואם לא הקטיר כשר וי"ל דהתם נמי הויא דומיא דהקטרה ות"ס מה הקטרה אם שינה בה ולא עשאה בראש המזבח חיסר מצות הקטרה והוי כאילו לא הקטיר כלל ואם לא הקטיר כלל פסול אף מליקה אם שינה בה חיסר מצות מליקה כאילו לא מלק כלל ואם לא מלק כלל פסול דאין כאן עבודה כלל: ח] כולו (ס"י אותו בראש ובגוף וממצה בשניהם) על תיבת אל נמחק: ט] ההיכל ולא על קיר האולם ואיזה: י] שתהא עולתו למטה: יא] וכי תעלה על דעתך מאחר שהקטיר כו' וא"ת אה"נ והמצאות דם הגוף קאמר דאכתי לא איירי קרא אלא בהקטרת הראש וי"ל דנמצה דמו משמע ליה כל דמו והא ליכא הואיל והקטיר הראש: יב] ומבדיל ס"י ודמה מתמצת על כו': יג] אמה אחת כשרה: יד] היא עצמה אינה נעשית אלא בראש: טו] תיבת בנוצתה נמחק: טז] בנוצתה נוטלה ונוטל: יז] ונוטל את: יח] בין מלמעלה: יט] אותו וגו' הס"ד ומה"ד ומה אני מקיים מה שנאמרה: כ] ולהקטיר בה עושה: כא] הקטרה היא הס"ד: כב] כמו שצולין העוף עושין: כג] שלה שלא יטול יותר ממה שכנגד: כד] דריש. ס"א לומר דחילק הכתוב בין חטאת העוף לעולת העוף א) היינו מוהקריב לזה ולא לאחר והבא דריש מדסמכיה והקריבו אל מן התורים: כה] מדסמכי' לומלק ותיבת לוהקטיר נמחק: כו] כהן דכתיב וקמץ הכהן וי"ל מה למנחה שכן טעונה הגשה: כז] בכלי שרת (את ו' נמחק) לאחר קמיצה מה שאין כן בעוף ועוד אמר ריב"א דמליקה לשחיטה סברא לדמות שכן מיני דמים ולא לקמיצה דמנחה שאינה מיני דמים. תוס' אחרות: כח] כלי שהיה קומץ בידו אף אני אביא מליקה וי"ל דמה למנחה שטעונה הגשה. תוס' אחרות: כט] אבל ס"א כל כמה דלא ידעינן שהוא ביד שפיר מיחשב מין זבח כו': ל] ומלק שתהא מליקה בעצמו: לא] מאן דלית ליה. עי' לעיל בתוס' (דף יד ע"ב) ובתוס' יומא (דף כו ע"א): לב] חשיב קרן סמוך

א) אולי צ"ל וי"ל דהתם דריש מוהקריב כו'.